วารสารพุทธนวัตกรรมและการจัดการ
ปีที่ 9 ฉบับที่ 5 กันยายน – ตุลาคม 2569 น. 241-254.

บทความวิจัย

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นในเทศบาลเมืองพิชัย จังหวัดลำปาง

APPLICATION OF BUDDHADHAMMA FOR PROMOTING POLITICAL BEHAVIOR OF CITIZENS IN EXERCISING THEIR VOTING RIGHTS TO ELECT LOCAL LEADERS AT PHICHAI MUNICIPALITY, IN LAMPANG PROVINCE

พระกฤษฎา อคฺคจิตฺโต (ตาลคำ)[1*], พระครูศรีปวรบัณฑิต[1], พัชรีญา ฟองจันตา[1]
Phra Kritsada Akkājitto (Talkam)[1*], Phrakrusripavarabandit[1], Patchareeya Fongchanta[1]
*Corresponding Author E-mail: gisdatalkam2522@gmail.com
Received August 7, 2026; Revised September 22, 2026; Accepted September 24, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาระดับพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน 2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักพละ 4 กับพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน และ 3. นำเสนอแนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นในเทศบาลเมืองพิชัย จังหวัดลำปาง การวิจัยแบบผสานวิธี ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จากประชาชนในเขตพื้นที่วิจัย อายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 387 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 รูปหรือคน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.17) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านการติดตามตรวจสอบการเลือกตั้ง และด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ตามลำดับ 2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักพละ 4 กับพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นในเทศบาลเมืองพิชัย จังหวัดลำปาง มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง (R = 0.633) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กล่าวคือ

[1] มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง
[1] Mahachulalongkornrajavidhayalaya University, Nakhon Lampang Buddhist College

เมื่อผู้บริหารประยุกต์หลักพละ 4 เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมทางการเมืองก็จะมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และ 3. การพุทธบูรณาการหลักพละ 4 ด้าน ได้แก่ ปัญญาพละ พลังแห่งปัญญา วิริยะพละ พลังแห่งความเพียร อนวัชชพละ พลังแห่งความบริสุทธิ์ และสังคหพละ พลังแห่งการเกื้อกูล สามารถนำมาใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาจิตสำนึกทางการเมืองของประชาชนให้มีความรู้ ความเข้าใจ และมีคุณธรรมในการตัดสินใจเลือกตั้งอย่างมีเหตุผล ไม่ถูกชักนำด้วยผลประโยชน์ส่วนตน
คำสำคัญ: พฤติกรรมทางการเมือง; การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง; หลักพละ 4; เทศบาลเมืองพิชัย

Abstract

Objectives of this research article were: 1. To investigate the level of political behavior among citizens in exercising their voting rights in local elections; 2. To examine the relationship between Bala 4 and citizens' political behavior; and 3. To propose guidelines for applying Buddhadhamma application for promoting citizens' political behavior in exercising their voting rights for local leader elections at Phichai Municipality, Lampang Province, conducted by the mixed-methods research. The quantitative research, collected data through questionnaires from a sample of 387 citizens aged 18 years and above residing in the research area. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and Pearson's product-moment correlation coefficient. The qualitative research, involved in-depth interviewing 10 key informants, and the data were analyzed using descriptive content interoretation.

The findings revealed that: 1. The overall level of citizens' political behavior in exercising their voting rights in local elections was at a high level ($\overline{X}$= 4.17). When considered by dimension, voting participation had the highest mean score, followed by election monitoring and election campaign participation, respectively. 2. The relationship between Bala 4 and citizens' political behavior in exercising their voting rights for local leader elections at Phichai Municipality, Lampang Province, showed a moderate positive correlation (r = 0.633), with statistically significant level at the 0.01, indicatng that the Bala 4 application contributed to enhancing citizens' political behavior more effectively. 3. Bala 4 application, namely, Paññābala, wisdom power, Viriyabala, effort power,Anavajjabala, blamelessness power and Saṅgahabala, supportive power served as a conceptual framework for fostering citizens' political consciousness by strengthening their political

knowledge, understanding, and moral judgment, thereby enabling them to make rational electoral decisions based on ethical principles rather than personal interests or external inducements.

Keywords: Political behavior; Exercising Their Voting Rights; *Bala* 4; Phichai Municipality

บทนำ

การบริหารราชการแผ่นดินของไทยมีความเป็นเอกลักษณ์ที่เน้นการกระจายอำนาจลงไปยังระดับท้องถิ่น เรียกว่าการปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและพัฒนาชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเริ่มมีมาตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2511 ซึ่งได้บัญญัติไว้ในส่วนของแนวนโยบายแห่งรัฐว่า มาตรา 70 รัฐพึงส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และสนับสนุนให้ท้องถิ่นสามารถดำเนินกิจการตามอำนาจหน้าที่ได้เป็นผลดี (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511, 2511) และได้มีการพัฒนาสาระสำคัญว่าด้วยการปกครองส่วนท้องถิ่นเรื่อยมาตามลำดับในบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กระทั่งปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้บัญญัติไว้ในหมวด 14 การปกครองส่วนท้องถิ่น มีความว่า “มาตรา 249 ภายใต้บังคับมาตรา 1 ให้มีการจัดการปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามวิธีการและรูปแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กฎหมายบัญญัติ การจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบใดให้คำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น และความสามารถในการปกครองตนเองในด้านรายได้ จำนวนและความหนาแน่นของประชากรและพื้นที่ที่ต้องรับผิดชอบ ประกอบกัน”

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาประเทศและการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะการเลือกตั้งซึ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนเลือกผู้แทนไปทำหน้าที่ด้านนิติบัญญัติและการบริหาร การเลือกตั้งจึงเป็นกลไกเชื่อมโยงความต้องการ ทัศนคติ และความคิดเห็นของประชาชนกับการกำหนดนโยบายและการดำเนินงานของรัฐบาล อีกทั้งยังสะท้อนแนวคิดและความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่น ดังนั้น การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองและตระหนักถึงความสำคัญของการใช้สิทธิเลือกตั้งจึงเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาประชาธิปไตยให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน (สมเชาว์ ภูพลผัน, 2559) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนา และเข้าไปแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นได้อย่างทันท่วงที โดยให้สิทธิแก่ชุมชนในการตัดสินใจดำเนินภารกิจต่าง ๆ ของท้องถิ่น การบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปัจจุบันมีความพยายามที่จะต้องแสวงหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนให้ได้ ถึงแม้ว่าการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีข้อจำกัดในหลาย ๆ ด้าน ด้วยบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นหน่วยงานของภาครัฐที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมาก

ที่สุดจึงมีการแสวงหารูปแบบหรือกระบวนการแนวทางใหม่ในการทำงาน เพื่อนำมาปรับใช้ในการทำงาน เพื่อให้เกิดการพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นในองค์กรอย่างยั่งยืนและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนมากที่สุด (นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ, 2546)

การนำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการส่งเสริมพฤติกรรมทางการเมืองในการตัดสินใจเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่น มาบูรณาการร่วมกับหลักพุทธธรรมในทางพระพุทธศาสนา โดยบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “หลักพละ 4” (อง.นวก.23/5/439-441) (มหาจฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ซึ่งเป็นธรรมอันเป็นพลังขับเคลื่อนบุคคลให้ปฏิบัติตนได้อย่างมั่นคงและถูกต้อง ปราศจากความหวั่นไหวต่อสิ่งยั่วยุ ประกอบด้วยกรอบแนวคิด 4 ด้านหลัก ได้แก่ 1) ปัญญาพละ พลังแห่งปัญญา 2) วิริยะพละ พลังแห่งความเพียร 3) อนวัชชพละ พลังแห่งความบริสุทธิ์สุจริต และ 4) สังคหพละ พลังแห่งการเกื้อกูลสามัคคี แนวคิดและหลักธรรมนี้จะถูกใช้เป็นกรอบทฤษฎีฐานคิดในการประเมินและพัฒนาพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล

ดังนั้นจากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นในเทศบาลเมืองพิชัย จังหวัดลำปาง เพื่อทำให้ได้ทราบถึงมุมมองการตัดสินใจของประชาชน รวมไปถึงปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกผู้บริหารและสมาชิกเทศบาลเมืองพิชัย ซึ่งจะได้นำมาวิเคราะห์ด้วยการนำหลักพละ 4 มาบูรณาการเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นในเทศบาลเมืองพิชัย จังหวัดลำปาง ได้อย่างเหมาะสมที่จะช่วยให้ได้นายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาที่ทำหน้าที่เพื่อส่วนรวมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นในเทศบาลเมืองพิชัย จังหวัดลำปาง
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักพละ 4 กับพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นในเทศบาลเมืองพิชัย จังหวัดลำปาง
3. เพื่อนำเสนอการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นในเทศบาลเมืองพิชัย จังหวัดลำปาง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจจากแบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ประชาชนอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปในเทศบาลเมืองพิชัย จังหวัดลำปาง จำนวน 11,322 คน (เทศบาลเมืองพิชัย, 2567)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ประชาชนอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปในเทศบาลเมืองพิชัย จังหวัดลำปาง จำนวน 387 คน ซึ่งได้มาจากการคำนวณตามสูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนของประชาชนในเทศบาลเมืองพิชัย จังหวัดลำปาง

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูปหรือคน คัดเลือกโดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง ประกอบด้วย พระสงฆ์หรือนักวิชาการทางด้านพระพุทธศาสนา นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐศาสตร์ ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องที่ในเขตเทศบาลเมืองพิชัย และตัวแทนประชาชนในเขตเทศบาลเมืองพิชัย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามแบ่งเป็น 4 ตอน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป, ข้อมูลเกี่ยวกับหลักพละ 4, ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมือง และแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค โดยมีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้วยค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.6 ถึง 1.0 พิจารณาจากค่า IOC มากกว่า 0.60 ขึ้นไป และทดลองหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ได้เท่ากับ 0.894

3.2 เชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ที่สร้างขึ้นให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อใช้สัมภาษณ์เจาะลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 เชิงปริมาณ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่เทศบาลเมืองพิชัย จังหวัดลำปาง จำนวน 387 ชุด แล้วนำมาตรวจสอบความสมบูรณ์เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล

4.2 เชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูปหรือคน โดยใช้วิธีการจดบันทึก บันทึกเสียง และถ่ายภาพประกอบการสัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

5.1 เชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สำหรับการทดสอบสมมติฐานใช้สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) คือ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

5.2 เชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Descriptive Content Analysis) โดยการวางเค้าโครงข้อมูล แบ่งหมวดหมู่ และเชื่อมโยงข้อมูลเข้ากับบริบทและกรอบแนวคิดการวิจัยเพื่อสรุปผล

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นในเทศบาลเมืองพิชัย จังหวัดลำปาง ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. ระดับพฤติกกรรมทางการเมืองของประชาชนในการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นในเทศบาลเมืองพิชัย จังหวัดลำปาง

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ผู้นำท้องถิ่นในเทศบาลเมืองพิชัย จังหวัดลำปาง โดยภาพรวม

(n = 387)

พฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ผู้นำท้องถิ่นในเทศบาลเมืองพิชัย จังหวัดลำปาง	ระดับการปฏิบัติ		
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง	4.01	0.71	มาก
2. ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง	4.42	0.73	มาก
3. ด้านการติดตามตรวจสอบการเลือกตั้ง	4.08	0.76	มาก
โดยภาพรวม	**4.17**	**0.61**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ผู้นำท้องถิ่นในเทศบาลเมืองพิชัย จังหวัดลำปาง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

($\overline{X}$ = 4.17, S.D. = 0.61) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ประชาชนได้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งตามสิทธิและหน้าที่ของการเป็นพลเมือง รองลงมาคือ ด้านการติดตามตรวจสอบการเลือกตั้ง มีการติดตามและตรวจสอบการเลือกตั้งเป็นสิ่งสำคัญในการรักษาความโปร่งใสของกระบวนการเลือกตั้ง และ ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ประชาชนเห็นด้วยว่าการรณรงค์ที่มีเป้าหมายประชาชนออกเสียงเลือกตั้งเป็นสิ่งสำคัญตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประชาชนมีพฤติกรรมสนใจทางการเมืองในการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ผู้นำท้องถิ่นในเทศบาลเมืองพิชัย จังหวัดลำปาง อยู่ในระดับที่น่าพอใจในระดับมาก

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักพละ 4 กับพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นในเทศบาลเมืองพิชัย จังหวัดลำปาง ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่า หลักพละ 4 ปัญญาพละ วิริยะพละ อนวัชชพละ สังคหพละ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นในเทศบาลเมืองพิชัย จังหวัดลำปาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R) เท่ากับ 0.633 ซึ่งอยู่ในระดับมาก กล่าวคือเมื่อผู้บริหารองค์การบริหารเทศบาลเมืองพิชัย จังหวัดลำปาง ประยุกต์หลักพละ 4 เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมทางการเมืองก็จะมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงยอมรับสมมุติฐาน

3. การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นในเทศบาลเมืองพิชัย จังหวัดลำปาง โดยการประยุกต์ใช้หลักพละ 4 ได้แก่ ด้านปัญญาพละ กำลังคือปัญญา เป็นการนำความรู้มาใช้ในการพัฒนาสังคม ส่งเสริมการใช้สิทธิและหน้าที่ทางการเมืองอย่างมีเหตุผล เพื่อสร้างสังคมประชาธิปไตยที่เป็นธรรมและมีความรับผิดชอบร่วมกัน และทำให้การสื่อสารทางการเมืองมีประสิทธิภาพ ด้านวิริยะพละ กำลังความเพียร การใช้วาจาสุภาพและสร้างสรรค์ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ ลดความขัดแย้ง และกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองและการพัฒนาชุมชน ด้านอนวัชชพละ กำลังคือกรรมที่ไม่มีโทษ การเคารพและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนช่วยสร้างความไว้วางใจ ลดความขัดแย้ง และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ด้านสังคหพละ กำลังการสงเคราะห์ การแบ่งปันทรัพยากรอย่างเป็นธรรมช่วยสร้างความเชื่อมั่น ความสามัคคี และความร่วมมือของประชาชนในการพัฒนาชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

1. พฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นในเทศบาลเมืองพิชัย จังหวัดลำปาง พบว่า ระดับพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในการใช้สิทธิออกเสียง

เลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นในเทศบาลเมืองพิชัย จังหวัดลำปาง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$= 4.17) ทั้งนี้ อาจเนื่องจากว่าเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ประชาชนได้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งตามสิทธิและหน้าที่ของการเป็นพลเมือง รองลงมาคือ ด้านการติดตามตรวจสอบการเลือกตั้ง มีการติดตามและตรวจสอบการเลือกตั้งเป็นสิ่งสำคัญในการรักษาความโปร่งใสของกระบวนการเลือกตั้ง และ ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ประชาชนเห็นด้วยว่าการรณรงค์ที่มีเป้าหมายประชาชนออกเสียงเลือกตั้งเป็นสิ่งสำคัญตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของวิจิตร เกิดน้อย และคณะ (2563) พบว่า ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพฤติกรรมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในตำบลไทยาวาส อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสถิตย์ สุทฺธิมโน และคณะ (2564) พบว่า ระดับพฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 1 โดย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของธวัชชัย เย็นใจมา และคณะ (2567) พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไป อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักพละ 4 กับพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นในเทศบาลเมืองพิชัย จังหวัดลำปางโดยภาพรวม มีความสัมพันธ์ในระดับมาก (R=.633**) ทั้งนี้ อาจเนื่องจากว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาเหมชูวงค์ เหมว์โส (2564) พบว่า เทศบาลเมืองบางบัวทองควรบูรณาการหลักพละ 4 เพื่อการพัฒนาปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน เพราะเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นการคมนาคม การติดต่อสื่อสาร และสังคมอย่างยั่งยืน และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระพุทธพร พุทฺธวโร และคณะ (2567) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหลักพลธรรมกับการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลเมืองลำตาเสา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวก พละ หรือกำลังแห่งคุณธรรม 4 ประการนี้ เป็นข้อปฏิบัติที่ทำให้ผู้นำหรือนักบริหารปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นคือ ผู้นำจะสามารถวางแผนงานจัดองค์กรแต่งตั้งบุคลากรอำนวยการ และสามารถควบคุมองค์กรให้ดีได้ผู้นำคนนั้นต้องมีความฉลาด ขยัน สุจริต และมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูใบฎีกาเขมปัตถ์ สุทฺธิธมฺโม (พิชญกิตติกุล) (2564) พบว่า หลักธรรมพละ 4 มีความสัมพันธ์กับกับการบริหารการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยรวม มีความสัมพันธ์กัน การปฏิบัติตามหลักพละ 4 มีความสัมพันธ์กับการบริหารการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี มีความสัมพันธ์กันทุกด้าน ปัญญาพละ วิริยพละ อนวัชชพละ

สังคหพละ ประเมินผล ปรับปรุงแผนงาน เพื่อนำมาวางแผนในการพัฒนาการโดยต้องวินิจฉัย ไตร่ตรอง ตรวจสอบ

3. การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นในเทศบาลเมืองพิชัย จังหวัดลำปาง พบว่า การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นในเทศบาลเมืองพิชัย จังหวัดลำปาง ตามหลักธรรมพละ 4 ประกอบด้วย ได้แก่ ปัญญาพละ พลังแห่งปัญญา วิริยะพละ พลังแห่งความเพียร อนวัชชพละ พลังแห่งความบริสุทธิ์ และสังคหพละ พลังแห่งการเกื้อกูล ทั้งนี้ อาจเนื่องจากว่าสามารถนำมาใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาจิตสำนึกทางการเมืองของประชาชนให้มีความรู้ ความเข้าใจ และมีคุณธรรมในการตัดสินใจเลือกตั้งอย่างมีเหตุผล ไม่ถูกชักนำด้วยผลประโยชน์ส่วนตน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการเลือกตั้งที่โปร่งใส เป็นธรรม และเสริมสร้างเสถียรภาพของระบอบประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของพระพีระฉัตร พุรหฺมสโร และคณะ (2567) พบว่า การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทนักการเมืองท้องถิ่นสำหรับการพัฒนาชุมชนตามหลักพละ 4 ได้แก่ ปัญญาพละ มีความรู้ความสามารถในกิจการงานที่ทำอย่างถูกต้อง ทำให้ชุมชนเกิดการพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง วิริยพละ มีความขยันหมั่นเพียรต่องานที่รับผิดชอบ มุ่งมั่นพัฒนาเรียนรู้ ขยันขันแข็ง พัฒนาชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ อนวัชชพละ ทำงานอย่างมีความตรงไปตรงมา มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความโปร่งใสในการบริหารงาน ยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้อง สังคหพละ มีน้ำใจไมตรีต่อประชาชนรู้จักช่วยเหลือประชาชนเมื่อประชาชนได้รับความลำบาก รู้จักช่วยเหลือ มีความเอื้อเฟื้อ ซึ่งกันและกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาปณวัศ ปุณฺญโชตโก และคณะ (2567) พบว่า แนวทางการประยุกต์หลักพลธรรมเพื่อส่งเสริมการปกครองท้องที่ในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง ได้แก่ 1. ด้านปัญญาพละ กำลังความรู้ คือ ส่งเสริมให้เป็นผู้รอบรู้เรื่องราวต่าง ๆ 2. ด้านวิริยพละ นำสู่การปฏิบัติ คือ ส่งเสริมให้มีความสามารถในการปฏิบัติงาน 3. ด้านอนวัชชพละ ซื่อสัตย์สุจริต คือ ส่งเสริมให้มีคุณธรรมจริยธรรม และ 4. ด้านสังคหพละ มีจิตอาสา คือ ส่งเสริมให้มีความเสียสละเพื่อส่วนรวม และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ถนัด ไชยพันธ์ (2560) ศึกษาวิจัยพบว่า การนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานจะส่งผลและก่อให้เกิดหลักการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ คือ ในการทำงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น จะมีหลักการ กฎเกณฑ์ในการทำงาน รู้ถึงสถานภาพความรู้ ความถนัดความสามารถ ทั้งของตนเองและบุคคลอื่น ตลอดจนในการสั่งการหรือหมอบหมายงานหรือการบริหารงานต่าง ๆ จะมีความเหมาะสมและสมกับงานนั้น ๆ ตลอดจนมีความ

คุ้มค่า พอประมาณ และสอดคล้องกับความการของประชาชนเพื่อให้การปฏิบัติงานนั้นก่อเกิดประโยชน์สูงสุด

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเรื่อง“การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นในเทศบาลเมืองพิชัย จังหวัดลำปาง” ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์องค์ความรู้ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์องค์ความรู้จากงานวิจัย อธิบายรายละเอียดได้ดังนี้

หลักพละ 4

1.ปัญญาพละ คือ กำลังปัญญา ปัญญาพละเป็นพลังแห่งการใช้ความรู้และเหตุผลอย่างรอบคอบ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการตัดสินใจที่ถูกต้อง มีความรับผิดชอบ และเป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม

2. วิริยะพละ คือ กำลังความเพียร ริยะพละเป็นพลังแห่งความมุ่งมั่นและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาตนเอง สังคม และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาประชาธิปไตย

3. อนวัชชพละ คือ กำลังความบริสุทธิ์ อนวัชชพละเป็นพลังแห่งความโปร่งใส สุจริต และตรวจสอบได้ ช่วยเสริมสร้างความไว้วางใจ ลดความขัดแย้ง และสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่เข้มแข็งและเป็นธรรม

4. สังคหพละ คือ กำลังการสงเคราะห์ สังคหพละเป็นพลังแห่งการช่วยเหลือและการแบ่งปันอย่างเป็นธรรม ส่งเสริมความร่วมมือ ความเสมอภาค และการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อสร้างสังคมที่เข้มแข็งและยั่งยืน

ตามตัวแปรทั้ง 3 ด้าน ประกอบด้วย 1. ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง 2. ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง 3. ด้านการติดตามตรวจสอบการเลือกตั้ง สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ควรนำเสนอนโยบายที่ชัดเจน เป็นไปได้จริง และตอบสนองความต้องการของประชาชนใช้สื่อที่หลากหลายและออกแบบการสื่อสารให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลอย่างทั่วถึงส่งเสริมความตระหนักรู้ในคุณค่าของประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างผู้สมัครกับประชาชน

2. ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง การใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นการแสดงความรับผิดชอบของพลเมืองและสะท้อนความต้องการของประชาชน พร้อมทั้งเสริมสร้างค่านิยมและความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตย

3. ด้านการติดตามตรวจสอบการเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมของภาครัฐและประชาชนในการตรวจสอบการเลือกตั้งช่วยส่งเสริมความโปร่งใสและลดโอกาสการทุจริตประชาชนร่วมสังเกตการณ์ตรวจสอบการนับคะแนน และใช้เทคโนโลยีสื่อสารข้อมูลอย่างรวดเร็วการให้ความรู้และสร้างเครือข่ายอาสาสมัครช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นและวัฒนธรรมการเมืองที่สุจริตและมีความรับผิดชอบ

สรุปได้ว่า การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นในเทศบาลเมืองพิชัย จังหวัดลำปาง ควรที่จะต้องนำหลักธรรมโดยการประยุกต์หลักพละ 4 ได้แก่ ปัญญาพละ วิริยะพละ อนวัชชพละ และสังคหพละ ช่วยเสริมสร้างความรู้ ความเพียร ความสุจริต และการเกื้อกูลของประชาชน ควบคู่กับการพัฒนาพฤติกรรมทางการเมืองด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีคุณภาพ ส่งผลให้เกิดการตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูลที่ถูกต้อง ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ ความร่วมมือ และความเชื่อมั่น อันนำไปสู่การพัฒนาประชาธิปไตยและการปกครองท้องถิ่นที่เข้มแข็งและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. เทศบาลเมืองพิชัยกับประชาชนในเทศบาลเมืองควรประสานงานกับสถาบันการศึกษาผู้นำชุมชน และองค์กรศาสนา เพื่อจัดโครงการให้ความรู้แก่ประชาชนอย่างต่อเนื่องโดยเน้นการปลูกฝังปัญญาพละ ให้ประชาชนรู้จักวิเคราะห์ข้อมูลผู้สมัครและนโยบายอย่างมีเหตุผลรวมถึงการรู้เท่าทันข่าวปลอมและการต่อต้านการซื้อสิทธิ์ขายเสียง

2. เทศบาลเมืองพิชัยกับประชาชนในเทศบาลเมืองควรจัดตั้งองค์กรหรือเครือข่ายความร่วมมือระหว่างพระสงฆ์ องค์กรศาสนา และภาคประชาสังคมในท้องถิ่น เพื่อทำหน้าที่เป็น ศูนย์กลาง ในการเผยแพร่ความรู้และปลูกฝังหลักคุณธรรมให้แก่ประชาชนก่อนและระหว่างช่วงการเลือกตั้ง

3. เทศบาลเมืองพิชัยกับประชาชนในเทศบาลเมืองควรจัดตั้งสภาหรือคณะกรรมการที่ประกอบด้วยตัวแทนจากภาคส่วนต่าง ๆ ในชุมชนเพื่อทำหน้าที่เป็นกลไกส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. คณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดลำปางและเครือข่ายภาคประชาสังคมในท้องถิ่นควรเป็นผู้จัดทำคู่มือและสื่อการเรียนรู้ที่เข้าใจง่าย โดยอาศัยความร่วมมือจากเครือข่ายภาคประชาสังคมในการช่วยเผยแพร่

2. เทศบาลเมืองพิชัยควรจัดสรรพื้นที่และจัดหาอุปกรณ์ที่จำเป็นในการจัดตั้งศูนย์ฯ และทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานหลักในการรวบรวมข้อมูลที่ถูกต้องจากคณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดลำปางและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. เทศบาลเมืองพิชัยควรสนับสนุนและให้คำปรึกษาแก่กลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม โดยอาจจัดสรรงบประมาณเล็กน้อยเพื่อเป็นทุนตั้งต้นสำหรับกิจกรรมต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่น เช่น การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง การสื่อสารทางการเมือง และความตระหนักในสิทธิและหน้าที่ของพลเมือง เพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

2. ควรศึกษาการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนโดยบูรณาการหลักพละ 4 กับกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อสร้างแนวทางการส่งเสริมการใช้สิทธิเลือกตั้งอย่างมีเหตุผล สุจริต และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

3. ควรศึกษาการประยุกต์หลักพละ 4 เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่นในพื้นที่อื่น เพื่อเปรียบเทียบผลการศึกษาและพัฒนาแนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

ถนัด ไชยพันธ์. (2560). *การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการส่งเสริมประสิทธิผลในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี* (ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

เทศบาลเมืองพิชัย. (2567). *ข้อมูลประชากร*. สืบค้น 1 ธันวาคม 2567, จาก https://www.pichaicity.go.th/1755/.

ธวัชชัย เย็นใจมา และคณะ. (2567). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์*, 7(2), 112-125.

นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ. (2546). *ทิศทางการปกครองท้องถิ่นของไทยและต่างประเทศเปรียบเทียบ*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

พระครูใบฎีกาเขมปัตถ์ สุทฺธิธมฺโม (พิชญกิตติกุล). (2564). *การบริหารการพัฒนาตามแนวทางของหลักพละ 4 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี* (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพีระฉัตร พุรหฺมสโร และคณะ. (2567). การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทนักการเมืองท้องถิ่นสำหรับการพัฒนาชุมชนในเทศบาลตำบลจักราช จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์*, 7(5), 178-191.

พระพุทธพร พุทฺธวโร และคณะ (2567). การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพลธรรมของผู้บริหารเทศบาลเมืองลำตาเสา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์,* 7(5), 204-216.

พระมหาปณวัศ ปุญญโชตโก และคณะ. (2567). การประยุกต์หลักพลธรรมเพื่อส่งเสริมการปกครองท้องที่ในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง. *วารสารพุทธนวัตกรรมและการจัดการ*, 7(4), 78-90.

พระมหาสถิตย์ สุทฺธิมโน และคณะ. (2564). พฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 1. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 6(2), 405-418.

พระมหาเหมชูวงค์ เหมว์โส. (2564). *การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาชุมชนของเทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี* (สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511. (2511, 20 มิถุนายน). *ราชกิจจานุเบกษา* (ฉบับพิเศษ). เล่ม 85 ตอนพิเศษ. หน้า 1-68.

วิจิตร เกิดน้อย และคณะ. (2563). พฤติกรรมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในตำบลไทยาวาส อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 9(2), 129-139.

สมเชาว์ ภูพลผัน. (2559). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโนนสูง อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์* (การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed.). New York: Harper & Row.